

**Окрема думка члена Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти,
Андрєєва Микити Андрійовича, до рішення від 15.07.25 про виконання постанови
Верховного Суду від 25.06.2025 по справі 440/4500/24**

Зміст спірного питання

Пунктом 13 порядку денного засідання Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО) 15 липня 2025 року розглядалося питання щодо виконання постанови Верховного Суду від 25.06.2025 по справі 440/4500/24 (далі – Постанова). Пропонувалося ухвалити наступне рішення:

«Тимчасово зупинити провадження (у частині розгляду та перевірки) у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях, захищених до 06.09.2014, до законодавчого врегулювання питання розгляду таких скарг та/або виконання Верховним Судом завдання із забезпечення сталості та єдності судової практики з відповідного питання».

Рішення Національного агентства

Рішенням більшості членів НАЗЯВО від 15.07.25 зупинено провадження (у частині розгляду та перевірки) у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях, захищених до 06.09.2014, до законодавчого врегулювання питання розгляду таких скарг та/або виконання Верховним Судом завдання із забезпечення сталості та єдності судової практики з відповідного питання.

Виклад власних доводів щодо недопустимості прийняття рішення

Згідно статті 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Чинним законодавством не передбачена така форма рішення НАЗЯВО як «зупинення провадження» у контексті розгляду скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях.

В обґрунтування зупинення провадження окремі члени Агентства-ініціатори рішення посилаються на постанову Верховного Суду від 25.06.2025 по справі 440/4500/24. Проте повністю ігнорують факт наявності іншої постанови Верховного Суду щодо того самого правового питання, а саме від 03.06.2025 у справі 560/8264/24.

У вказаній постанові суд дійшов висновку, що виявлення плагіату в наукових роботах, захищених до 2014 року, не є ретроспективним застосуванням відповідальності, а радше інструментом для захисту порушених авторських прав та забезпечення академічної доброчесності у теперішньому часі, оскільки академічна відповідальність перебуває в етичній площині. Після оприлюднення наукова робота може використовуватися, цитуватися та поширюватися. Якщо дисертація містить плагіат, то порушення авторських прав інших осіб є не одномоментним актом, а триваючим порушенням. Кожне подальше використання твору, що містить плагіат, або його доступність для необмеженого кола осіб, продовжує завдавати шкоди авторам оригінальних джерел. Таким чином, перевірка робіт на плагіат, незалежно від дати їхнього захисту, є необхідною для припинення триваючих порушень.

Колеги-члени НАЗЯВО проігнорували вказаний висновок Верховного Суду і прийняли рішення, яке матиме наслідком продовження триваючих порушень авторських прав та утвердження практики академічної недоброчесності.

У цьому контексті слід нагадати, що згідно частини п'ятої статті 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. При цьому, на моє

переконання, ані жодний член НАЗЯВО, ані жодна інша посадова особа в сфері освіти, не уповноважена на визначення того, який висновок Верховного Суду є правильнішим у випадку, якщо існує декілька правових висновків, які протирічать один одному.

Вважаю, що віддаючи перевагу одному правовому висновку над іншим, НАЗЯВО протиправно перебрало на себе функцію судової влади. Аргументи колег-членів Агентства про кримінальну відповідальність за невиконання судового рішення Верховного Суду є неспроможними та необґрунтованими, оскільки (1) по-перше, судові рішення від 25.06.2025 у справі 440/4500/24 має індивідуальний характер і спрямоване на захист прав конкретної фізичної особи-позивача, і є по суті виконаним, (2) по-друге, як вже було зазначено вище, ігнорується сам факт наявності іншого правового висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 03.06.2025 у справі 560/8264/24.

Згідно частини п'ятої статті 346 Кодексу адміністративного судочинства, суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії або палати, має право передати справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду, якщо дійде висновку, що справа містить виключну правову проблему і така передача необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовчої практики.

Таким чином, саме на Велику Палату Верховного Суду покладено повноваження розв'язати виключну правову проблему, віддавши перевагу тому чи іншому правовому висновку Верховного Суду. Проте, Велика Палата Верховного Суду зможе вирішити вказану ситуацію лише у випадку, якщо до її провадження надійдуть інші подібні за предметом правовідносин судові справи. При цьому, рішення НАЗЯВО про зупинення провадження у частині розгляду та перевірки скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях, захищених до 06.09.2014, унеможливість рух відповідних справ по судовим інстанціям, і як наслідок, вирішення виключної правової проблеми Великою Палатою Верховного Суду.

За відсутності єдиної правозастосовчої практики з питань розгляду та перевірки скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях, захищених до 06.09.2014, НАЗЯВО було зобов'язано продовжити розгляд відповідних скарг/повідомлень для виконання покладених на нього Законом України «Про вищу освіту» функцій та для забезпечення реалізацій прав відповідних заявників-скаржників, аж до моменту найближчого рішення Великої Палати Верховного Суду в подібних справах.

Зупинення ж розгляду відповідних скарг/повідомлень на роки вперед «зацементує» правову невизначеність з цього питання та дозволить плагіаторам уникнути відповідальності, передбаченої Законом України «Про вищу освіту».

Підсумки

1. Рішення про зупинення зупинено провадження (у частині розгляду та перевірки) у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти скарг/повідомлень про порушення академічної доброчесності в докторських (кандидатських) дисертаціях, захищених до 06.09.2014, є незаконним, необґрунтованим та деструктивним.

2. НАЗЯВО мало продовжити розгляд відповідних скарг/повідомлень до рішення Великої Палати Верховного Суду, яка є єдиною інстанцією, уповноваженою на, спрощено висловлюючись, відання перевагу тому чи іншому висновку різних колегій суддів касаційного адміністративного суду, якщо вони суперечать один одному.

3. Зупинення проваджень з розгляду скарг/повідомлень створює ризик невирішення Великої Палатою Верховного Суду вказаної юридичної невизначеності, оскільки будуть відсутні нові судові спори з цього питання. За таких умов, єдина правозастосовча практика так і не буде створена, чим неодмінно скористаються плагіатори.

17.07.2025

Член НАЗЯВО

Андрєєв М. А.